

Dr. Dulácska Endre

<https://doi.org/10.32969/VB.2022.4.2>

Ez a cikk eredetileg megjelent a Forum Media Építési Hibák digitális folyóiratban. Szerző kérte azonban annak ismételt megjelentetését a VASBETONÉPÍTÉS folyóiratban, lévén, hogy a Építési Hibák folyóirat megszűnt, és az ott megjelent anyagok hosszútávon elérhetelenné váltak. Szerző kérésnek örömmel teszünk eleget, lévén, hogy Szerző nagyra becsült a VASBETONÉPÍTÉS cikkírói és olvasói körében.

Dr. Balázs L. György, főszerkesztő

BEVEZETÉS

Az interneten található hídkatasztrófák weblap katasztrófalistája szerint az USA-ban 1885 óta 68 híd omlott össze (Liste von Brückeneinstürzen, Wikipedia). Ugyanakkor ugyanez idő szerint Jakob Feld: Betonszerkezetek hibái könyv az USA-ban mintegy 600 híd összeomlásáról tesz említést.

A jegyzék szerint a nagy-britanniai hídkatasztrófák száma 14, a németországiaké 8. (A háború alatt felrobbantott, vagy lebombázott hidakat a lista nem tartalmazza.) Ugyanakkor a lista csak egyetlen magyar híd leomlását jelzi 1882-ből, mégpedig a Dráva folyó vasúti hídját. Úgy tűnik, (ha igaz a lista) hogy mi szerencsésebbek vagyunk, vagy pedig jobbak a hidásaink. (Én ennek a második lehetőségnek szurkolok.) A fentiek miatt a magyar mérnöktársadalom kevésbé ismeri azokat az okokat, melyek a világ sok országában hídromláshoz vezettek. Úgy gondolom, hogy a mások által elkövetett hibákból tanulni érdemes, és ezért döntöttem úgy, hogy néhány jelentős hídtörést ismertessek. A hibákat, és okaikat zömmel az interneten található anyagok alapján mutatom be, megjegyezve, hogy ott nagyon sok, fényképekkel, vagy videóval bemutatott hídkatasztrófát lehet találni.

PRATERBRÜCKE, BÉCS, AUSZTRIA

Az 1967 és 1970 között épült Praterbrücke az A23 autópályának kétszer három sávú hídja a Duna 1925,8 kilométerénél, mely Bécs Lipótváros kerületébe vezet be. A híd egyrészt feszített beton szerkezetű, másrészt a szélesebbik Duna-ág felett acélszerkezetű. Az acélszerkezet a mederközépen egy pilonra van támasztva. A híd mai állapotát az 1. ábra mutatja.

Az 1969 novemberében, egy váratlan hideg napon a híd négy főtartója közül kettő a támaszok felett beroppan, és a híd megrogyott. Az első benyomások a hirtelen hőmérsékletváltozásban látták a hídtörés okát.

Természetesen bizottságot állítottak fel a baj okának kiderítésére. A bizottság végleges jelentése szerint a hídtörést több tervezési hiba együttesen okozta.

A főtartó szerkezeti magassága a pilonoknál 12,0 méter volt. A 12 mm vastag gerinclemez egyoldali átlapolással volt toldva, és ez kezdeti hullámosságot és külpontosságot adott. A támasz felett nem alkalmaztak függőleges merevítőt, az ortotrop gerinclemeznek csak vízszintes merevítői voltak. Így végül is a jelentős támaszerő nem volt kellően bevezetve a gerinclemezbe.

Érdekessége az ügynek, hogy a szereplők nem emlékeztek

1. ábra: A Praterbrücke oldalnézete (internet)

arra, hogy a törés délelőtt, vagy délután történt-e. Végül is a Szeizmológiai Intézet mérésadatai döntötték el a kérdést. A hibákat kijavították, és az 1. ábrán látható hidat (késéssel) 1970. december 22-én adták át. Az 1. ábrán jól látható a most már kellő erősségű merevítés a támasz felett.

REICHSBRÜCKE, BÉCS, AUSZTRIA

A Reichsbrücke az egyik legismertebb híd Bécsben, a 8-as utat vezeti át a Dunán. Ez az egyetlen híd Bécsben, amely a háború során épségben megmaradt. Az eredeti öttámaszú híd 1876-ban épült, majd átépítették, és 1937-ben megnyitották az új hidat, mely 27,0 méter széles, két 30,0 méter magas pilonos acélszerkezetű, 241,0 méter nyílásközű lánchíd volt. Ez volt Európa harmadik legnagyobb lánchídja, melynek a képét a 2. ábra mutatja.

Az 1976 novemberében, egy vasárnapi napon, hajnali 4:43-kor a híd váratlanul, két perc alatt összeomlott (3. ábra).

Az összeomláskor a hídon 4 személyautó és egy autóbusz haladt át, melyek a híddal együtt a folyóba zuhantak. Egy halálos áldozat volt, egy fiatalember. Az összeomlott hidat a 3. ábrán láthatjuk. A hídronc évekig megakadályozta a hajózást.

A katasztrófa okait vizsgáló bizottság szerint az összeomlás oka a balparti pillér betonjában keletkezett károsodás volt, ami építési hiba miatt következhetett be. A pilonsarut alátámasztó acél tartórácsot korrózióvédelmi célokat szolgáló kibetonozással tervezték, azonban a tartórács közeit beton helyett jórészt homokkal töltötték ki, amelyet a

2. ábra: Az 1937-ben átadott Reichsbrücke (Internet)

3. ábra: Az összeomlott Reichsbrücke a folyóban (internet)

pillér gránitburkolata mögé szivárgó víz kimosott és a víz a tartórácsot alátámasztó betont károsította. A sarut alátámasztó betonfalazat leszakadt és a saru eredeti helyéről lecsúszott. A ma is álló új hidat 1980-ban adták át.

A 9340 SORSZÁMÚ, I-35W MISSISSIPPI HÍD

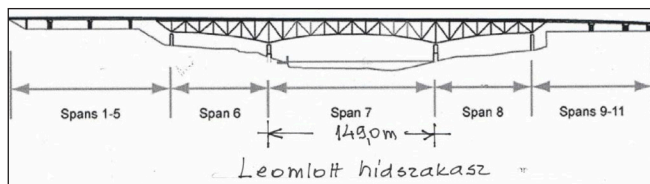
Az USA-ban a Nagy-tavak mellett, Minneapolisban épült az I-35W nevű, soknyílású, rácsos acél szerkezetű híd a Mississippi folyó felett. A híd folyó feletti középső szakaszának nyílásköze 149 méter. A középső három nyílás épült rácsos szerkezettel. A híd oldalnézeti képét a 4. ábra mutatja.

A hidat 1964-ben kezdték építeni, és 1967-ben adták át a napi 140000 járműből álló forgalomnak. Az 581 méter hosszúságú teljes híd középső 7. számú legnagyobb nyílásának támaszköze 149 méter volt, a kétszer négy sávú útpálya pedig 34,5 méter szélességű. A közbenső támaszok karsú betonlábból készültek. Az elkészült híd képe az 5. ábrán látható.

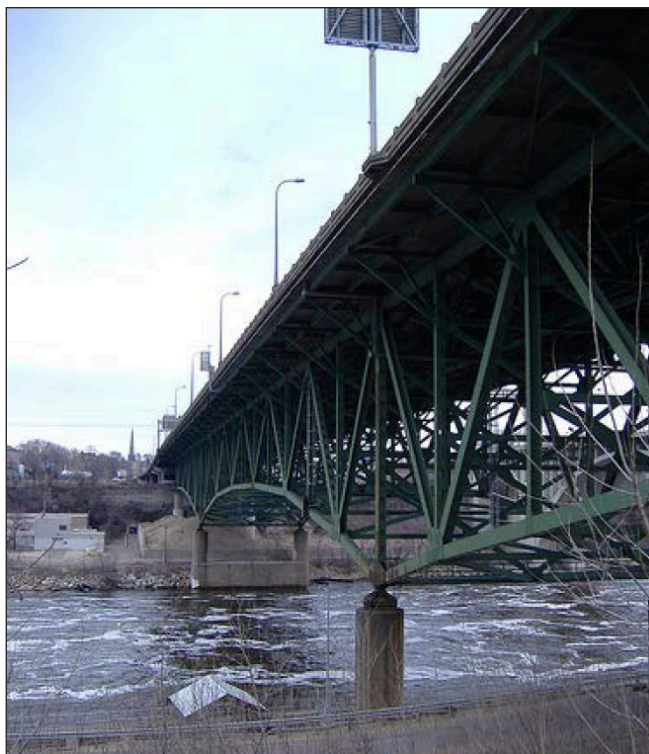
2007. augusztus 1-jén, csütörtökön délután 6:05 órakor, a híd csúcspontján idején leomlott, a középső nyílás 25 métert zuhant a folyóba (6. ábra).

Az omláskor 111 jármű volt a hídon, ezekből 17 a vízbe esett. 13 halálos áldozat mellett 150 volt a sebesültek száma. Az omlás következtében a 6. és 8. két szomszédos nyílás is leszakadt (7. ábra).

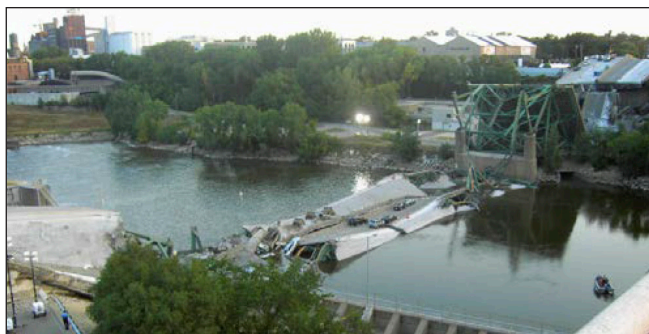
A szövetségi kormány azonnal elindította a vizsgálatot, a rendkívül nagy, az egész országot megrázó katasztrófa okainak kiderítésére. A Vizsgáló Bizottság rendkívül alapos munka után 2008. november 13-án adta le a végleges jelentését. E szerint

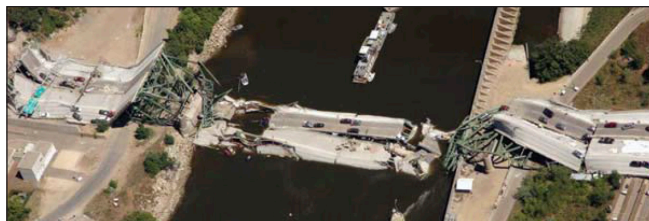
4. ábra: Az I-35W híd oldalnézeti vázlatja.

5. ábra: Az I-35W híd képe (internet)

6. ábra: Az I-35W híd leomlott középső nyílása (internet)

7. ábra: A leszakadt teljes híd képe (internet)

a katasztrófának több oka volt:

- Már 2003-ban észlelték, hogy a rendkívül vékony (13 mm) csomólemezek kihorpadtak. (Utána nem történt semmi érdemi intézkedés.)
- Túl sok csomólemez csatlakozott térbelien egy csomópontba. Komoly hibákat találtak a csomólemezek szerkezeti kialakításában. A számítógépes szimulációk alapján kiderült, hogy a szerkezeti kialakítás következtében sok csomólemezben a húzás meghaladta a folyáshatárt. A vékony és túlterhelt csomólemezekon fáradási repedések léptek fel (8. ábra).

8. ábra: Egy csomólemezt a fáradási repedésekkel (internet)

- Az idők során a nagyon vékony útpályalemezt felbetonozással megvastagították. Ez a statikus terhet 20%-al megnövelte.
- A leszakadás idején hídpálya felújítás volt, a két-két belső sáv le volt zárva, és ott 80 méter hosszon nagy mennyiségű burkolókövet, homokot és nehéz építőgépeket tároltak, éppen azon a szakaszon, ahol a törés bekövetkezett.

Az omlás végül is a hibák egymásra halmozódása miatt történt (*Collapse of I-35W Highway Bridge Minneapolis, 2007*)

A WEST GATE BRIDGE, MELBOURNE (AUSZTRÁLIA)

A Melbourne városán áthaladó 2x5 sáv, Ausztrália legforgalmasabb autópályájának legfontosabb hídja a 2853,0 méteres West Gate Bridge. A híd acél szekrény keresztmetszetű, melynek a Yarra folyón átívelő 336 méteres nyílasközű, 58,0 m magasan vezetett, 38,0 m széles szakasza két oldalra ferde kábelekkel felfüggesztett, a többi nyílás 100,0 méter körüli. A hidat a 9. ábra mutatja. Ez a sydney-i Harbour Bridge utáni legnagyobb híd Ausztráliában. A híd eredetileg kongott az ürességtől, ezért 1985-ben eltörölték az útdíjat. Ezután a forgalom robbanásszerűen megnőtt, és ma a hídon naponta 200 000 jármű halad át.

Két évvel a hídépítés megindulása után, 1970. október 15-én, 11,50 órakor a 10 és 11 pillérek közötti, mintegy 112 méter hosszú, egy darabban készült, 2000 tonnás szakasz a beemelési munkálatok során leomlott, és 50,0 métert zuhant. A helyzetet a 10. ábra mutatja.

Harmincöt építőipari munkás vesztette életét és 18 megsérült. Ez volt Ausztrália legsúlyosabb ipari balesete. A baleset olyan zajjal járt, hogy még 20 kilométerre is hallották. Az omlás után királyi vizsgálobizottságot hoztak létre, mely nem egészen egy év alatt kivizsgálta a baleseti ügyet, és 1974. július 14-én kiadta a jelentést, mely szerint a balesetben tervezői és kivitelezői hibák is közrejátszottak.

A beemelés során észlelték, hogy az elkészített hídszakasz nem fekszik fel rendesen, a folyómeder felé eső végén az egyik oldali támasznál 11,0 cm hézag maradt. A kivitelezők és a tervezők együttesen úgy gondolták, hogy visszacsavarják a hídelemet. Ezt leterheléssel gondolták megoldani. A magasabban lévő hídvégre 20 db 8,0 tonnás betontömböt hordtak fel. Ennek hatására a híd visszafeküdt a tervezett helyére. A betontömbök lehordása után a hídelem vissza akart kerülni az elcsavarodott helyzetbe, és elnyírta a csavarkötéseket. A visszaugrás egy óriási lökést adott, mely a folyó felé eső, 50,0 méter magas pillért is ellökte, és a 112 méteres hídelem lezuhant. A leomlott hídszakaszt a 11. ábra mutatja be.

9. ábra: A West Gate híd nézete (internet)

10. ábra: A később leszakadt hídrész (internet)

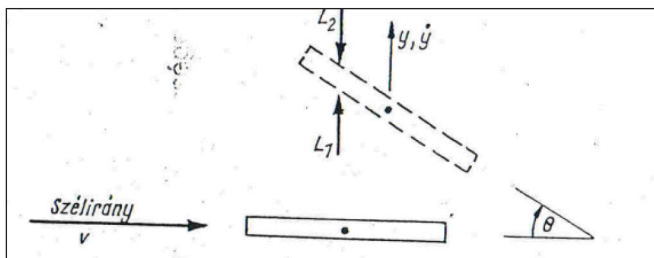
11. ábra: A lezuhant hídszakasz (Internet)

A Monash University, Clayton egyetemen utólag megvizsgálták a csavarok töredékeit, és megállapították, hogy a csavarlekötés túlságosan gyenge volt a lekötéshez, és a visszarugózó erőnek el kellett törnie azokat. A baleset óta minden évben megemlékezést tartanak a balesetben elhunytak emlékére.

TACOMA NARROW BRIDGE (USA) 1940

A repülőgépszárnyak viselkedésénél vették észre, hogy bizonyos sebesség felett a szárnyak, ill. a légszavart elcsavarodó mozgásokat végez. Ezt a jelenséget nevezik belebegésnek, azaz flutter-nek. Tekintsük át a jelenség lényegét. Vizsgáljunk a széliránnyal párhuzamos bezáró keskeny keresztmetszetet, melynek szögelfordulását csavaró és hajlítási ellenállás gátolja. Bármely kis elfordulásnál, vagy kissé ferde szélnél keresztirányú eltoló erő lép fel.

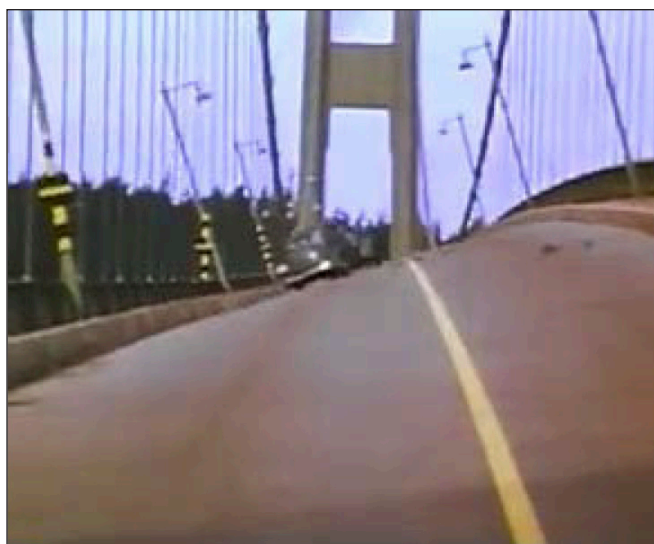
A keresztmetszetet a szélesebb négyzetével arányos L_1 eltoló erő igyekszik eltéríteni. Az ellenálló L_2 rugalmas

12. ábra: Belebegő keskeny négyszög keresztmetszet.

13. ábra: A Tacoma híd hullámzó mozgása (internet)

14. ábra: Autó csúszkál a hullámzó hídon (internet)

és a tehetetlenségi erők viszont a szélsőséggel lineárisan változnak. Ilyen jelenség észlelhető a zászlók lobogásánál is.

Amikor a felhajtóerő, és a fékezőerő munkája egyenlővé válik, a jelenség megfordul, és a négyszögkeresztmetszet elindul ellenkező irányba. Azt a szélsőséget, melynél ez bekövetkezik, kritikus szélsőséggnek nevezzük, mely a négyszög szárnyának profiljától, és a rugalmas ellenállásától függ. Meghatározható az a kritikus szélsőség, melynél a jelenség megindulhat. Huzamosabb szélhatás esetén az ide-oda mozgás erősödik, míg a szerkezet tönkre nem megy. Ennek elkerülésére vezették be a nagysebességű repülőgépeknél a delta szárnyat, és tértek át a légcavaros hajtásról a hőlég sugaras hajtóművekre.

Ez a jelenség a hidaknál is előfordulhat. Ilyen flutter tette tönkre Amerikában az 1940-es évben a Tacoma Narrows hidat, közepes szélsőség mellett.

A híd építése 1938-ban kezdődött, és már kezdettől érezték a híd hullámzó mozgását, ezért az építő munkások elnevezték „Vágtázó Gertie”-nek. Több megoldással kísérleteztek a mozgás megállítására, sikertelenül. 1940. november 7-én a

15. ábra: A híd leszakadása flutter miatt (Internet)

már átadott híd hullámzó mozgása felerősödött (13. ábra).

A híd a világon akkor a harmadik legnagyobb fesztávú függőhíd volt a 850,0 méteres nyílásával. Egy nem túl erős, 64 km/óra szélsőség mellett a híd mozgása kritikussá vált. A 14. ábrán látható, hogy a hullámzó hídon hogy küszködik egy autó. (A vezető időben kiszállt, és elmenekült.) Végül a hullámzó mozgás okozta igénybevételek miatt a hídpálya leszakadt. 10 év után ugyanazon a helyen új hidat építettek.

A tönkremenetelről a 15. ábrán mutatunk be fényképet. (Az interneten nagyon jó filmfelvételek találhatóak a tönkremenetelről, mert a híd egy darabig haldoklott, és ez alatt a fotóriporterek sokasága fotózta.

Az esetből a hídtervezők levonták a következtetéseket, és a hídkatasztrófa óta az ilyen hidakat egyrészt erősebb merevítő tartóval készítik, ill. a függesztő kábeleket rácsostartó-szerűen alkalmazzák (Istanbulban a Boszporusz híd, 16. ábra).

16. ábra: A Boszporusz híd a rácsostartó szerű függesztő kábelekekkel (Internet)